

Скоротечна изда-
није у Седмици 2.
путь, Четверт:
и Недељомъ :
цена му је како
за овдашић та-
ко и за стране
Предчленикне
за пољ године
4 фр. у Сребру.

Предчленик и
друга упутство-
ванја пріма
Учредничество
у Пешти на Ро-
зенъ – Плацу
Нро 285. и сва-
ко Цесаро Кра-
Поште Чинов-
ничество.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКИИ

СКОРОТЕЧА.

(Соузе г.)

ПЕШТА.

Четвртакъ

28. Октобра. 1843.

Год. III.

РАДОСТЬ.

Выша смирны' радость шта є,
За ком' жедна чезне грудъ,
У как'ве ю байце крае
Сакри творца нам' пресудъ;
Зашто л' шилюћ' уздисае
За ньомъ сватко троши трудъ,
Зашт' ю тражи непознату
У дну мира, крвномъ рату
Занесены' глава' ѡудъ?!
У ньой сватко пуну плату
Већу нег' у сувомъ злату
Мударъ сматра, жела лудъ. —

О да чудна слепна света!
Ори певацъ с' варвитомъ:
Мрачна ти є жела' мета
Зверу што безсловесномъ,
Докъ те радость свак' - данъ срета
Быт' услужанъ ближнѣмъ свомъ.
Лепше л' што нег' милостыни?
Благо ком' у прси тиня,
Шта л' да с' сравни чувству томъ?
Средъ камени мора синя,
Средъ пештера, средъ пусты
Рай мени є съ варвитомъ.

У Новомъ Саду 1843.

Корнилій С. Поповић.

ХРОНИКА ПУТОВАНИЯ.

ПУТЬ ПО ДАЛМАЦИИ.

1. ПУТЬ ОТЪ СПАЛАТЕ ДО ДУБРОВНИКА.
(продужение.)

Градъ Курцола самъ по себи нема никакве знатности; онъ є истина добро и правильно сазиданъ, има доста прилични домо-

ва и осимъ свега лепу саборну цркву, али є понайвише празанъ и пустъ тако да є жалостно у нѣму задржаватисе, почемъ мло-
кућа има гдји ни једна душа не живи, а мло-
ге већь починю и опадати. Узрокъ томе при-
писује последњој куги (1558), коя є као што
се каже две трећине народа поморила. Но
опетъ є вредно видити околину монастыра
св. Домініка и ону одъ Француза насађену
шумицу, као и онай близу града узвишеный
брегъ, когъ једанъ обкопъ са 40 стопа высо-
комъ куломъ украсаша. Друго знатно место
єсть Блатта. Оно є одъ Курцоле къ западу
22, а одъ мора једну малу мілю удалѣно, и ле-
жи наспрамъ малогъ остррова Торцола. Оста-
ла знатніја овогъ острова места єсу: Ломбар-
да, Гарнова, Раціші, Сіонкріцца, Кцарра.
Пупнага и јошть друга, у коима Срблъи и
Таліјани живе — — Курцолани живе одъ віно-
и землѣдѣлія, одъ риболова, и мореплова,
и држе по мало и рогате марве, особито ов-
це. Једно само немаю, и то є жито, кое ис-
тина и овде прилично роди, али не толико,
колико за овай острвъ треба. но они га опетъ добијају у промену за віно, зейтинъ,
дрва за ватру и воће, кое преко выше имаю.
У осталомъ Курцолани су здраво велики и
снажни люди, кои су са сабљомъ исто тако
снажни и вешти, као и са весломъ. Преба-
џује имъ се пакъ да су зликовцы, и потвр-
ђује се, да у Дубровнику између свијо робова
найвише ныи има. Ни у овомъ острову нема
доста воде за пиће, и ако има неколико изво-
ра, јербо ови у лето са свимъ осану, и тако

мора кукаванъ Курцоланацъ кое какву воду изъ яруга да пие. —

Првый до Курцоле островъ есть Лагоста. Онъ є одъ последнѣгъ 8 міля къ югу удаљнъ, аль се при поспѣшномъ ветру и за краје време до нѣга доћи може. Овде се обично у пристаниште Скатола стае, одъ кудъ се после єдымъ парашенемъ путемъ, кои преко преседластогъ брега Велла Главиза иде, до места Лагоста долази. Ово є единто обитаено место на овомъ 11. четвороугольны міля великомъ острову. Кажесе да є ово место римско селиште (*Colonia*) было, и да му є Царь Веспасіанъ особите првилегије дао. Грци су га звали Ладостонъ. У осталомъ є и овай островъ као и сви оближни подъ владомъ Млетчана био, почемъ су га найпре одъ год. 1230. до 1625. Дубровчани држали. На нѣму се на све стране повысоки, но голи каменити брегови протежу, и зато є само у некимъ узкимъ доляма и на южной низы бревова роданъ, но єдва и толико вина и зейтина на годину износи, колико само нѣговимъ 1200 жигельима треба. Усеви се овде не сею, но воћке се по доста саде. Рана є овы островчана понайвише рыба морска и суво ягње месо. Рыболовъ є особито Сарделя знатанъ, одъ кудъ и благостояніе Лагостанаца простице. Они имаю у једномъ не далеко одъ пристаништа Скатола заливу млогу рыбу затворену, коју одъ єдаредъ на сваку наручбину поватати могу; зато се и зове заливъ тай Валла Магаціні. Сардель су овде исто тако добре и вкусне, као и оне у Лісси, па зато се яко тражу. За време Французске владе млога су узвишена овогъ острова места, имено пакъ Велла Главиза, са зидовима утврђена была, кои су садъ сви скоро сурвани; јрободъ како є Лагоста подъ Аустриомъ, нема у ньой одъ войничкестране никогъ више, осимъ једногъ Чиновника са јошъ неколико нѣму подчинїни царски служитеља. Вредно є видити и ону близу Лагосте пећину, која оной кодъ Триеста (Сервола) у величины и лепоты не уступа. Да се не бы пакъ овде дуже задржавали, прелазимо къ югоисточномъ острову.

(конацъ слѣдув.)

НА ПОХВАЛУ ЖЕНА.

(Съ Нѣмачкогъ.)

отъ

Дра П. Јовановићъ.

Налазимо у Плутарху, кои є о многима знатнымъ мужевма писао, ный прославља, и пресуђивао, саставакъ јданъ подъ насловомъ: Добродѣтелни постуци жена. — У почетку саставка овогъ укорава оне, кои су женама похвале праведно заслужене укратити хотѣли. „Сравненіе треба учинити, говори онъ, између Анаkreона, и Сафе, међу Семірамомъ и Сесостромъ, између Танаквила и Сервіа, Брутуса и Порције.“ Таленти (дарови) и добродѣтели ћесу по обстоятельствама, и особама промѣнути; но темель остае јданъ истый; и тако рећи, само є видъ и боя различита. Онъ споминѣ затымъ неизброену мложину жена, свакояки націја, кое су храбрость свою дѣломъ обѣладанили, и смртъ великодушно презрѣли. Онъ наводи примѣръ одъ Фокіана, (*Phocenae*) где су же не пре битке, у којој є разореніе града предстојало, између себе договорилесе, у пламену живе изгорети, ако бы се битка изгубила, и ону особу, која јимъ є ово предложила, са цвѣтоноснимъ вѣнцемъ увѣнчати; — за друге пакъ вели, да су при обсадjeniu града мужке главе, кое су таковий предати хотѣли, поступкомъ своимъ посраниле; а нѣке кад' су видиле, да јимъ сынови и мужеви са боишта срамно бѣгаю, усупротъ су изтерчали, путъ имъ преградиле, и тако ји да умрети, или побѣдити мораю — принудиле; друге су опеть при обсадjeniu на бедеме (насипъ *Walle*) изишле, варошъ свою храбро бриниле, и војску ватрагъ узбияле; млоге, кое су се Тиранномъ (самосилникомъ) противиле, такове изсмѣявале у ономъ часу, кадъ ји є нестало, играоћи на сусретъ су къ созакљатвеникомъ ишли, и својомъ рукомъ круне на главу ослободителя стављале; млоге, кое су отечеству своме слободу повратиле; — споминѣ нѣке, кое су очевидну опасностъ живота презирале, и себе саме оковати дале, да мужеве свое заробљише избаве; Амазонка Камма предъ олтаремъ є от-

ровъ пила, да убицу супруга свогъ отруе, комъ є затимъ рекла: „Я самъ живила само супруга моегъ да покаемъ. Я самъ га осветила. — Ты теби садъ у мѣсто постелѣ брачне, спралай тавный гробъ.“ И напослѣдакъ жене Галлійске, кое су у домаћемъ рату између две войске стало, противнике развађале, и да су после на явне договоре позывате быле, и кадшто примирителне судије између народа постаяле.

Къ овима сlijнимъ и поноситимъ свойствама, по чимъ су жене, као што видимо, себе same надметнуле, додае Плутархъ јошти много угоднія, коя дражести, као наравной пола ныногъ властитости, много више прличе. Онъ похвалоје жене нѣкогъ острова у Архіпелагу, гдје се, као онъ што потврђдава, за седамъ столѣтіја примѣра ніе напшло, да є млада женска коя, слабосѹ погрѣшила, или супруга коя, да є бракъ нарушила; као и острова Милесіа дѣвице, о коима онъ нѣшто наводи, кое внимание Філософа заслужује. Оне су јдна за другомъ себе убіяле, безъ сумњу оно доба вѣка, у коемъ є наравъ силу воображеніја яко потресла. Ништа није могло самоубиство уздржати. Даде се напослѣдакъ законъ, силою когъ прва женска, коя бы се убила, гола на сокаку лежати бы морала. Младе све девойчице, премда се ни су смрти ужасавале, но опетъ толико смѣлости ни су имале, да се не бы и по смрти прикора и срамоте убояле, и тако самоубиству край буде!

Осімъ овогъ списаніја Плутарховогъ налазије јошти друго, кое є на честь Лацедемонскимъ женама сачинѣно, у коемъ онъ много о нїјовој сердечности и храбрости говори. Овде є усмотрити можно такове душе, кое су одъ оны, кое мы познаемо, сасвимъ различне.

Наравъ се Отечеству жертвује; честь любови, и име Грађанке, имену матерје предпочтуете; надъ мртвымъ тѣломъ убіеногъ сына, сузе се радости проливаю; матерње руке оружјајује противъ невѣрногъ сына; у подозрѣнію ради преступленіја находећимсе, казнь смрти опредѣлавасе; но туга и тужбе

за слабость нѣку и поруганіје сматрајује; неустрашимость и усамомъ робству усмотрити можно, и кадъ є коя одъ ный, у робству већь находећисе, или као робкина продата, запытана была, шта є научила? то таки бы одговорила, быти слободна; и кадъ бы одъ Господара свога, на каково неприступно преступленіје нагонявана была, рекла бы му: ни си мене ты достояњъ, и умрла бы.

(продуженіје слѣдује.)

ОБЯВЉЕНИЈА.

Видећи Общество, да се не само суграђани нѣни старају, да дѣцу свою изучену и изображену виде, но да и сама младежь за наукомъ тежи, па нежелећи сву за званичнике возпитати, отворило је, са дозволѣнѣмъ Высокославногъ Попечительства Промоузија једну школу, у којој ће се младежь за трговину и занате изображавати, како бы временомъ не само изображене грађане имати, но и трговину и художество свое подићи могло.

Иста се школа отвора 1. Октобра, и у њој ће се предавати доле изложене науке у двѣ класе за двољтно теченје, и приматиће се свакій безъ разлике, закона, стана и мѣста рођеня.

У Числу 524. 30. Септ. 1843. у Београду.

Общество Вароши Београда.

РАСПОЛОЖЕНИЕ ПРЕДАВАТИ СЕ ИМАЮЋИ ПРЕДМЕТА У ТРГОВАЧКОЈ БЕОГРАДСКОЈ ШКОЛИ.

У Млађој Класи.

1. Полугодіја: 1. Вѣроученіе. 2. изъ Грамматике Србске: о Етимологији. 3. изъ Численице: о разбієнію и правилу тройномъ, простомъ и сложеномъ. 4. Трговачко Земљоописаніе.

2. Полугодіја: 1. Вѣроученіе. 2. изъ Грамматике Србске: о Словосачинѣнію и ортографији. 3. изъ Численице: о правилу интереса, смѣсе, и антиципације, и о Правилу верижномъ. 4. Продуженіје трговачкогъ земљоописаніја.



У Старій Класси.

1. Полугодія: 1. Вѣроученіе. 2. Просто Книговодство. 3. Маня сачинѣнія, за трговце нуждна, као: сачинѣніе обвезаница, (облигација), признаница (квита, реверса и рецеписса.) 4. Познаванѣ страны, кодъ трговца употребляемы рѣчій. 5. изъ Численице: десетични рачуни, и рачуни о курсовима по свима трговачкимъ піяцама.

2 Полугодія: 1. Вѣроученіе. 2. Двогубо книговодство. 3. Сачинѣніе писама, контракта и т. д. 4. Історія трговине у кратко. 5. Рачуни по Таліанскомъ начину и на краткій начинъ.

С. Б. Н.

ВѢСТИ.

(Пешта.) Овы дана подкрадесе еданъ дично и по мови обученый Господ. у домъ єдногъ Консілара, кои се у Кечкеметской улицы налази; и будући да у истый пárь нитко дома не бываше, то овой Господичиње напечнани као кодъ свое куће истражниши болѣ и скupoцѣнне ствари лепо ій сложи, и комотно безъ свакогъ му препречења изъ дома пође, да заране умакнє: но на вѣгову несрѣћу у истый махъ, кадъ є онъ вѣћ подъ капюмъ био, сусретне га узлезеће поробљенно Господство (Herrſchaft), кое садь по ствар'ма, кое є дичный Господ. украо и са собомъ понео био, позна истогъ Кинчелька, какова є звѣрь: таки га подъ капюмъ нападне, и премда се Крадљивацъ овой издаваюћи себе за Адвоката позадуго и живо браніо, опетъ буде Поліціа Варошка дозвана, коя лепо нашегъ Помодара свеже, и у варошку кућу поведе; но текъ што на сокакъ изыђи, аљ они усмотре и другогъ истоветногъ Гиздавца, кога такођеръ сбогъ истогъ оваковогъ бездѣліја стрѣжа у варошкій арестъ свезана тераше.

ПУТЬ ПО СВЕТУ.

(Начинъ писаня любовногъ писма.) Любовно писмо жора се тако почети писати, безъ да се зна, шта ће се писати; а тако опетъ морасе довершити, безъ да се зна, што се писало. Свако друго писмо, кое се другчие пише, неможе носити име любовногъ писма.

(Бечъ.) Далекочувений Гундел — дворецъ у Бечу у вароши недавно купio є Баронъ Соломонъ отъ Ротшильда за 480.000 форітій у сребру.

(Втеченіе звоненія при непогоди.) Овомъ се многи примѣри навести могу. Вагнеръ у Єстественнымъ своимъ чудесама, слѣдујій чудныій догађай приповеда. Ноћу између 14. и 15. Априла 1718. године ударio є громъ одъ Ландернава до Св. Павла де Леонъ у Бретажни у дваеста и четири церкве, у коима є звонѣно на облакъ, и многе є, кои су тамо звонили, поубијао.

Една млада госпођа отъ Фонте — Нотре — Дане затворена є у тамницу у Сант — Квентину збогъ нечуvenогъ убийства. Ова несрѣћница одъ 18. година, кој се текъ пре три месеца удала, кажесе да є свомъ мују, кадъ є спавао вруће саливено олово у уши улила. Бѣдно станѣ овогъ страдалника скоро ће се са животомъ његовимъ окончати.

(Новыи начинъ преварлыне радиности.) Скоро се у Паризу новыи начинъ преваре пронашао. Одъ некогъ већ времена продавало се трговцима првений восакъ, (съ коимъ се писма печате) за багатељ, и будући да є истый одъ особитогъ качества био, то су га многи на квантъ покуповали; — ал' на скоро стигне тужба са свио страна одъ оны, кои су истый восакъ одъ Трговца купили били; и тако кадъ Трговци, савъ восакъ по дуђан'ма добро промотре, виду, да є свако парче воска изнутра сама нека ординарна смола била, и текъ споля танкимъ воскомъ обливена. Затимъ се и цела фабріка пронађе и укине.

У Французской тужусе, да се при свакидашњемъ поправљању фабріка шаппаскогъ вина, опетъ истога за ову годину врло мало продало, и да се збогъ тога тако уложило, да се садъ буд' за што продавати мора. —

— До данасъ є найдужій гвозденый путь у свету онай између Бостона и Албане у сѣв. Амеріци. Онъ се за 434 сатій прећи може. —

— 7. Априла 1848. светковаће Університетъ у Прагу (найстаріи у Нѣмачкој) 500 годишнијай празникъ свогъ постана.

У Аугсбургу начиниласе једна Фабріка, кој ће пріготвљавати брашино отъ кромпіира. И ово ће заиста сиромашніјимъ тамо кућама отъ велике ползе быти, ербо ће се фунта найболѣгъ кромпірногъ брашина на 6 крајџара спустити.

Издаватель Димитрій Іовановићъ. — Учредникъ Димитрій Теодоровићъ

(Rosen - Platz Nro 285.)